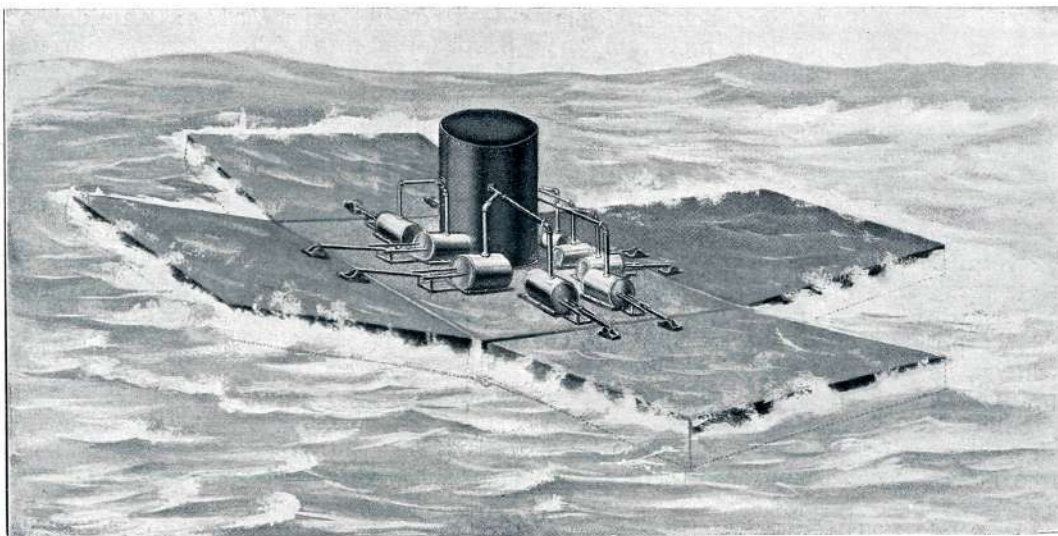

IZRABA MORSKIH VALOV ZA GONILNO SILO

Književnost.

Damir Feigel: **Pol litra vipavca.** Kleinmayr in Bamberg. Ljubljana 1911. Strani 133. — Prvi oddelek te zbirke humoresk, „Gaudeamus igitur“, obdeluje znane motive iz dijaškega življenja: prvošolski list, prvi krok, prvo kavarno, prve pesmi. Na ta račun se je pisalo že mnogo humoresk, izrabile so se že vse mogoče in nemogoče šolske situacije. Navadno so dijaki v njih ali preveč otročji, ali preveč junaški, ali preveč modri. Taki so tudi pri g. Feiglu. Najdemo pa v tem oddelku par strani, naslovljenih „Največja sreča“, ki bi bile prav dobre, ko bi črtica ne bila na koncu zavila s tako ostentativnostjo v moralo. — Ostali trije oddelki knjige, „Uredniške tajnosti“, „Holmes in njegova smrt“, „Iz četrte dimenzije“, so včasih boljši, včasih slabši. Glavna hiba pisatelja je pač ta, da hoče biti za vsako ceno dovtipen in da se z vsemi silami prizadeva razdražiti bralca k smehu. To je tudi prvi vzrok, da nimamo Slovenci doslej humoristične literature: kdor hoče biti humorist po poklicu in nima druge želje kot ljudi debelo zabavati, postane nehoti klovn. Do te skrajne meje — bodi mu to v čast priznано — g. Feigel ni prišel, dasi bi bil to lahko storil in bi se knjiga potem tudi bolj kupovala. Vendar pa bralec čuti, da je v marsikateri kupici njegovega vipavca včasih nekaj puste dežnice. *Izidor Cankar.*

Dr. Anton Breznik, **Die Betonungstypen des slavischen Verbums.** (Archiv für slavische Philologie, 32. Band. Berlin 1911, Str. 399—454. Posebni odtisek.)

„V zbor učenih, vedi slava, stopi moder — bistra glava“ — tako zdaj smemo reči o našem jezikoslovcu, ki se je bil stopnjema razvijal, delujoč posebno rad negativno, s trebljenjem, dokler ni stopil na široko planoto občega pozitivnega znanstva baš s pričujočo razpravo. Naše domače jezikoslovne potrebsčine so ga privedle, že preizkušenega, do obsežnega delokroga slavista; iz slovenista k slavistiki — taka je bila pot znanega številca naših jezikoslovcev, a v no-

vejšem času je ta pot malo izhojena; domačini ostajajo doma, češ da imajo tu dovolj opravka. To je res, pa res je tudi, da je treba včasih poslati katerega izmed naših vunen na svetovni prometni trg, kjer so nas pričeli že pozabljati.

Zato pozdravljamo z veseljem in z zadoščenjem razpravo *Slovenca o slovanskem*, ne le slovenskem glagolu.

Snov, ki si jo je izbral dr. Breznik, spada med najtežje in med najbolj sporne v slavistiki. Že naglas sam ob sebi! To je prhka snov, ki pravzaprav presega jezikoslovčevu nalogo; saj se jezikoslovec bavi obično le s pisano besedo in prepušča preudarjanje o intenziteti glasov praktiku govorniku, godbeniku, fiziku. Za spoznavo raznih kakovosti v naglasu potrebuješ posebno nadarjenega in dolgotrajno izvežbanega sluha; za zasledovanje vpliva, ki ga ima naglas na razvoj oblik, pa ti je treba podrobnih študij v semasiologiji, zlasti pa v historičnem razvoju oblik. Zadnje je zopet mogoče le z darom nekake intuitivnosti; saj moraš iz povsem zunanjih, akcidentnih prikazni sklepati na oblike, kojih evidentnost ti je sama ob sebi prikrita za vse veke: na naglašanje v preteklih dobah! In vendar je poklicancu mogoče tudi v teh ozirih došpeti do skoraj absolutno zanesljivih zaključkov.

Ako je naglas sam ob sebi tako težak predmet raziskovanju, je morda najtežji pri slovenskem glagolu, ki vsebuje že sam ob sebi vse polno težkoč. Zato so se mu raziskovalci nekako izogibali: za posamezna narečja imamo pač zbranega nekaj materiala (baš zdaj n. pr. G. Tomljenovič o „Bunjevačkem dialektu“ v „Nastavnem Vjesniku“ 1911, 8. zvez., str. 588 idd.), a v celoti obravnava o naglasu slovanskega glagola kot prvi — naš dr. Breznik.

Njegova razprava sloni na jako obsežnem gradivu, zbranim in poživiljenem brezdvomno v dolgotrajnem študiju in v vsestranskem premostrivanju, ki je naposled odkrilo raziskovalcu dognane rezultate.